

1978 | TITUS MOCANU | Despre Expoziția STUDIUL 1

Revista ORIZONT, Timișoara, 19.04.1978

După opinia mea, cel mai important lucru pe care l-aș putea spune în câteva cuvinte e acela potrivit căruia expoziția de față constituie pentru noi un prilej de mare bucurie. Pentru prima oară, la noi în țară, se organizează o expoziție de acest fel. **O expoziție care, cumva, pune în lumină starea interioară a creației mai mult decât stadiul ei exterior sau situația ei finală.** Așadar, suntem în fața unei manifestări care caută să intre mai profund în însăși intimitatea procesului de creație artistică. Din acest motiv, putem spune, pe bună dreptate, că acest eveniment reprezintă un mod stăruitor de conturare a unuia din cele mai importante aspecte ale faptului de nuanță constructiv-estetică: dezvoltarea treptelor procesului creator, trepte care nu sunt altceva decât etapele succesive ale actului de studiere artistică. Orice moment creator se compune, deci, din momente de studiere continuă. **Studiul e o muncă mereu reîmprospătată, ardoare, intenție orientată, cu sens în ordinea ființării, opinie bine constituită; este dorința ce vrea să conducă, voința fermă de a instaura dialogul nostru autentic cu lumea. Studiul se trădează a fi un act stăruitor al genezei spirituale.** Operele de artă, ca stadii ale efortului omenesc sensibil, intră în lanțul complex al experienței elaborate în preajma lumii. Este motivul pentru care și putem afirma că lucrările din această expoziție sunt, fiecare, luate în parte, studii estetice, cercetări ale spiritului și, totodată, momente ale amplei experiențe umane.

Consider că această expoziție este deosebit de importantă și de semnificativă întrucât ea constituie un fel de dovadă a existenței unor frământări deosebit de profunde la nivelul gândirii artistice românești, al unei gândiri profunde și foarte moderne în același timp. **Sub acest raport, aș spune că, sub nici o formă, expoziția de față nu se situează mai prejos decât o expoziție de bună factură organizată pe plan internațional.** Chiar și tendințele stilistice, ce se dezvoltă în cuprinsul expoziției de față, dovedesc capacitatea artiștilor noștri de mare calitate de a cuprinde, sensibil și conceptual, pe bază autentică, pătrunderea realităților lumii obiective, a unui întreg lanț de fenomene stilistice de esență modernă. Iată, să ne gândim puțin la câteva aspecte sugestive. Aici sunt prezente, ca direcții expresive dominante, de pildă, conceptualismul și arta de factură geometrică. Amândouă sunt moduri de manifestare prin excelență contemporane. Dar manifestările respective nu sunt, sub nici o formă, epigonice. De exemplu, manifestările conceptualiste, care, repet, sunt dominante aici, dovedesc o capacitate remarcabilă de extindere a

1978 | TITUS MOCANU | Despre Expoziția STUDIUL 1

Revista ORIZONT, Timișoara, 19.04.1978

problematicii conceptuale prin intermediul desenului grav și al însemnului auster în așa fel, încât să se atingă niște zonă de factură existențială, așa zice mai profunde decât acelea în care se situează unii conceptualiști occidentali, care parcă nu au întotdeauna ceva de spus în momentul în care elaborează o atare artă frustră și deosebit de profundă. Artiștii fac, aici, în expoziția de față, dovada unei trăiri autentice a gestului conceptual; acest lucru mi se pare deosebit de semnificativ. Dacă vrem, este vorba de un fel de trăire a vieții ca dramă, în cel mai bun înțeles al cuvântului; intră în joc, deci, un stadiu al dramei artistice, așadar un moment expresiv fundamental, pus în slujba faptului stilistic conceptual și însoțind discursul complex al subiectivității artistice.

Precizăm, de asemenea, că subzistă aici foarte multe asemănări în raport cu știința și, mai ales, sunt de semnalat legăturile cu tehnica, ce sunt prezente atât în expoziție, cât și în filmele care însoțesc această manifestare. Numai că, într-un atare caz, este vorba de o relație cu ceea ce am numi tehnica cinematografică. Filmele restaurează sau ne înfățișează asemenea demersuri apropiate de tehnica cinematografeiei, dacă ne e permis să ne exprimăm astfel. Dar trebuie subliniat, în aceeași timp, că asemenea filme sunt o mărturie discretă în primul rând despre substratul adânc al existenței moderne. Evident, multe din studiile artistice prezente în expoziție se leagă de datele științei fundamentale și nu de ce am numi noi o știință simplă, elementară și aplicată. Arta nu se poate raporta în acest fel secund la știință. Arta se leagă undeva, în demersul ei de factură mai tehnologică, mai structurală și cinetică, de modul de a elabora discursul intelectual la nivelul științelor fundamentale, adică la nivelul fizicii fundamentale, al matematicii fundamentale, al diferitelor teorii legate de marile sectoare ale științelor amintite, de cibernetică, de teoria informațională în mod general. Sub raport cinetic, arta se constituie, evident, și în relație cu tehnica. Momentul care face posibilă confruntarea științei fundamentale cu arta se petrece exact la nivelul cel mai adânc al ambelor moduri de a medita asupra lumii. Reflectând asupra universului, știința ajunge să dezvăluie o seamă de structuri de bază ale existenței care sunt de o simplitate absolută și, așa spune, de o idealitate și o frumusețe absolută. **Arta modernă, cu implicații ce țin de domeniul rigorii gândirii filosofice, precum și proiectele stilistice contemporane, ce izvorăsc din zonele rigorii logico-științifice, oricum vor ajunge să pună în lumină structuri fundamentale ale existenței și spiritului, asemănătoare cu cele prezente în câmpul științei — structuri de bază, care sunt, de această dată, în primul rând frumoase, deci în primul rând este-tice, pentru ca, implicit, ele să ne apară a fi**

1978 | TITUS MOCANU | Despre Expoziția STUDIUL 1

Revista ORIZONT, Timișoara, 19.04.1978

---

deosebit de autentice, de exacte și, aș spune, riguros științifice, în clipa în care ne dăm seama că, undeva, la limită, ca fapte de cultură, știința și arta se îmbină în aceeași magmă comună a poeziei multiple a firii.